

Mevduatı koruma hakkında 1/552 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat, Adliye ve Maliye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekkâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/609

11 - III - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Maliye vekilliğince hazırlanarak İktisat vekilliğince de muvafık görülen ve İera Vekilleri Heyetinin 4 - III - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan « mevduatı koruma » kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte Yüksek huzurlarına sunulmuştur efendim.

Başvekil

İsmet

Tasarrufatı koruma kanun lâiyhası hakkında esbabı mucibe

Nakdî ve seyyal tasarrufların bu gün haiz olduğu kuvvet ve ehemmiyet ve bunların teşvik edilmesindeki iktisadî, içtimâî ve malî faideler arz ve izahtan müstağnidir.

Bunu emîn kılmak ve her türlü tehlikeden mümkün olduğu kadar uzak bulundurmaya ise Devletin mühim vazifeleri sırasına geçmiştir. Halk tasarrufatını teşvik için tasarruf sandıkları; ziraî kooperatifler, posta tasarruf sandıkları gibi müesseseler vücuda getirmek ve bunları emîn bir vaziyette tutmak ne kadar lâzımsa bankaların tâbi tutulması icap eden murakabe de tasarrufatı teşvik ve himaye noktasından o kadar zaruridir.

Bu sebeple milyonlara halkın milyonlara parasına vaziülyet olan bankalar muasır devletlerde birer âme müessesesi telâkki edilmiş ve bu teşekküller ticaret kanunlarının şirketler için lüzumlu görüldüğü murakabe usulleri haricinde sıkı ve devamlı murakabe altına alınmıştır.

Filhakika bizde de bankaerlik ve millî tasarrufu teşvik hususu ihmal edilmemiş ise de bu hususta da en yüksek muvaffakiyetler Cümhuriyet devrinde temin edilebilmiştir.

Bir taraftan millî bankalarımız mühim inkişafalara mazhar olmuş ve 1920 senesinde millî para ve millî sermaye ile müteşekkil banka adedi 10 ve sermaye miktarı (17 793 959) liradan ibaret iken bu gün faaliyette bulunan bankamız adedi (44) ve sermayeleri yekûnu (76 195 850) liraya baliğ olmuştur.

Diğer cihetten ziraî kredi kooperatifleri, tasarruf sandıkları tesisi hususî kanunlarla teşvik edilmiş ve aynı zamanda millî bankalarımız kumbaralar, aile ve tasarruf cüzdanları tesis ve mütemadiyen halkı teşvik ettiği kadar Millî tasarruf cemiyeti de bu vadede devamlı ve muvaffakiyetli gayretler göstermiştir.

Millî paramızı koruma için alınan tedbirler ve paranızın filî istikrarı da naktî tasarrufat ve mevduatın terğip ve teşvikinde pek mühim bir rol ifa ettiği hassaten kayde şayandır. Bu şümüllü gayretlerin ve halkımızdaki hayat ve tasarruf kabiliyetinin neticelerini tebarüz ettirmek için şu rakamların burada da arzı faideli telâkki edildi.

Bankalardaki aile, tasarruf sandıkları ve kumbaralar mevduatı yekûnu 1920 senesinde (10 000 000) liradan ibaret iken bu miktar peyderpey yükselerek 1931 gayesinde (38 000 000) liraya ve vadeli tevdiat (9 000 000) dan (21 000 000) liraya baliğ olmuştur.

Aile ve kumbara tasarrufatı sahipleri 1920 senesinde 1838 kişi iken 1931 gayesinde bu miktar

106 223 kişiye varmıştır. Başlayan bu hayırlı ve feyizli hareketin kuvvetle inkişaf edeceği tabiidir. Buna mukabil Türk kanunlarına tevfikân mütesekkil bankalar için yalnız ticaret kanununun şirketlerin sureti murakabesine dair olan hükümlerinden ve cenebi memleketlerde müesses olupta Türkiyede şube açan bankalar için de 1330 tarihinde cenebi şirketlerin Türkiyede tâbi olacağı ahkâmı natrik olan kanundaki hükümlerden başka murakabe usulleri tesis edilmiş değildir.

Bu gün memleketimizde vücut bulan millî ve cenebi bankaların Devlet ve halkımızın itimadına hak kazanacak şekilde düriüst çalıştığına memnuniyetle şahit olmakla beraber bunları ve bundan sonra küşat edilebilecek bankaları hususî bir murakabeye tâbi tutmamak diştin, turnaktan arttırdığı parasını bankalarda saklayan halkın hukukunu ihmal sayılabilir.

Bu murakabe vazifesini ifa aynı zamanda memleketteki nakit harekâtını yakından tetkik ve buna emîn bir cereyan vermek imkânını da temin edecektir.

Bu itibarla muasır Devletlere tedvin ve tatbik edilmiş kanunları ve memleketimizin ihtiyaçlarını göz önüne alarak hazırlanan lâyhada ticaret serbestisine karışılmamış ve Hükûmet müdahalesi en zarurî ve mübrem ihtiyaçlara hasredilmiş ve murakabe vazifesi de Hükûmetin bankalarla en çok alâka ve teması bulunan bir şubesi olmak itibarile Maliye vekâletine bırakılmıştır. Bu mülâhaza ve mütalealarla hazırlanan merbut lâyihamın :

Birinci ve ikinci maddelerinde bankaların tevdiat kabul edebilmesi için Maliye vekâletinden izin alması ve izin alma şekli tesbit edilmiştir. Bazı Devletlerde bankaların faaliyete başlayabilmesi bile maliyeden izin istihsaline tâbi tutulmuş ise de lâyiha; mevduatı koruma maksadile tanzim edildiğine göre ticaret kanunlarına tevfikân teşekkül eden bankaların yalnız mevduat kabulü hususunda izin istemeleri hakkında bir hüküm vazî temini maksada kâfi görülmüştür.

Üçüncü maddesinde tevdiat kabul edebilecek bankaların sermaye hadleri faaliyette bulunacakları şehirlerin nüfusuna göre tesbit edilmiş ve en az (100 000) lira sermayeye malik olmaları şart kılınmıştır ki bu günkü millî bankalarımız arasında sermayesi bu nisbete balığ olmayan mülm bir banka yoktur. Büyük şehirlerde büyük bankalar mevcut olduğuna ve mahiyeti halkça kolaylıkla bilinemeyecek olan küçük sermayeli bankaların herhangi bir maksatla pek yüksek faizler vererek kendine yapılacak tevdiatı teşvik etmesi ve bunu hüsnü istimal etmemesi mümkün olabileceğine göre sermaye hadlerinin şehir nüfuslarına nisbet edilmesi lüzumlu görülmüştür.

Dördüncü maddesine kanunun neğrinden sonra sermayelerini muayyen hadlere iblâğ etmeyen bankaların mevduatı hakkında yapılacak muamele de derpiş edilmiştir.

Filhakika üçüncü madde ile cenebi memleketlerde müesses olup Türkiyede şube açan bankaların da muayyen nisbetlerden din olmamak kaydıle memleketimize sermaye tefrik etmesi şart kılınmış olduğuna göre ya mevduat kabulünden feragat veya buna devam halinde memlekete sermaye ayrıarak hususunda bu bankaları muhtar bulundurabilmek için bu hüküm vazî zarurî görülmüştür. Cenebi bankaların memleketimizde muhtelif ve müsbet iktisadî rolleri olduğu tabî ise de sermayesinden memlekete hiç bir şey tefrik etmeksizin halkımızın tevdiatını kabule devam etmeleri muvafık görülmemiştir.

Beşinci maddesinde ticarî mevduatla tasarruf mevduatı tarif ve tefrik edilmiştir. Bütün mevduatın emniyet altında bulunması müstelzem ise de tüccar parası seyyal ve seyyar olduğu kadar sahibinin de daimî murakabesi altında bulunduğuna göre bu paralar tüccar olmayan ve ekserisi, memur, asker ve müstahdemlerden ve parasını bizzat işletmeyen kadın ve çocuklardan ibaret olan ve piyasayı tetkik ve takip imkânını bulamayan eşhasın tasarrufatı derecesinde murakabe ve himayeye muhtaç olmadığı tabiidir. Bu sebeple bunlar için aşağıdaki maddelerde ayrı hükümler vazî bu tefriki zarurî kılınmıştır.

Altıncı maddesinde tasarruf mevduatına mukabil bankaların kasalarında bulundurmaları icap eden karşılıkların asgarî hadleri gösterilmiş ve tasarruf mevduatı karşılıklarından pek küçük bir kısmını da merkez bankasına yatırılması iltizam edilmiştir.

Tesbit edilen nisbetler bankalarda teknik icabı olarak bulundurubması müteamil olan hadlerin asgarisini teşkil eder.

Yedinci maddesinde tasarruf mevduatı eshabına bankalardaki karşılıklardan bir imtiyaz temin

edilmek istenilmiştir ki lâyihamın tasarruf mevduatı için iltizam ettiği kuvvetli müeyyedelerden birini teşkil eder ve bu tasarrufatı emniyet altına alabilir.

Sekizinci maddesinde sermayelerle nisbetle kabul edilecek tasarruf mevduatının azamî hadleri gösterilmiş ve yalnız esasen ziraat bankası kefalet altında bulunması sebebiyle Ziraat bankası ile İstanbul emniyet sandığı hadleri tevhit edilmiştir.

Dokuzuncu maddesinde banka sermayeleri tevdiatın şekli istimali hakkında bazı kayıtlar derpiş edilmiştir. Bu meyanda iş bankası gibi memleket haricinde şube ağan bankalarımızın döviz ihtiyaçları ve yine Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş olmasına rağmen sermayeleri cenebi parası olan ve aynı zamanda memleket haricinde mühim şube ve teşkilâtları bulunan Osmanlı ve Selânik bankalarının hususiyetleri nazarı itibara alınmıştır. Cenebi bankalarının tefrik edilecek sermayelerinin memlekette kalması ve millî tevdiatımızın haricte plâse edilememesi ise memleketimizin muhtaç olduğu sermaye ve mevduatın mazhar edilmesi icap eden emniyet noktasından zarurî görülmüştür.

Onuncu maddesinde cenebi bankalarının haricteki merkez ve şubelerinin duçar olacakları zararın memleketimizdeki şubelerine sari olmayacağı hakkında bir hüküm vazî istenilmektedir. Haricîten gelecek her hangi bir tehlikeden tasarrufatımızı korumak için bu hüküm pek lüzumlu görülmüştür.

On birinci maddesinde ihtiyat akçelerinin baliğ olacağı asgarî miktar diğer anonim şirketler için kabul olunan asgarî haddin iki misline iblâğ edilmiştir.

On ikinci maddesinde bankaların sermayelerile mevduatı istimal hususunda bazı takyidat vaz edilmiş ve riskin dağıtılması maksadile her şahsa yapılacak ikraz hadlerinin azamisi tesbit edilmiştir ki bankalardaki teamül ve teknik esasları bu ahkâmı müeyyet bulmuştur. Ancak sermayesi üç milyonu teevvüz eden bankalar için bu takyide zaruret görülmemiştir.

On üçüncü maddesinde bankaların üçer aylık ve yıllık hesaplarını Maliye vekâletine vermeleri ve bunların muayyen bir formül ve model altında tanzim edilmesi lüzumunu natiktir. Cenebi bankalar için de tatbikatı teşkil edecek kolaylıklar düşünölmüştür.

On dördüncü maddesinde tasarruf erbabının azamî bin lirası hacizden istisna edileceği tasrih edilmiştir. Filhakika tasarruf sandıkları hakkındaki kanunda bu hüküm aynen mevcut bulunmuş ve medenî hayatın ve taksimî amalin icaplarına göre zarurî ve tasarrufatı teşvik noktasından faideli olacağı mülâhaza edilmiştir.

On beşinci maddesinde bankaların hisse senetli şirketler halinde bulunması yazılıdır. Bunun da murakabeyi teşkil noktasından faideleri olduğu kadar filiyata da mutabakatı vardır.

On altı ve on yedinci maddelerde kimlerin tevdiat kabul edebileceği ve bunlardan hangilerinin bu kanun hükümleri haricinde kalacağı tesbit edilmiştir.

On sekizinci maddesinde bankalardaki alelûmün mevduatın sahibi tarafından son muamele veya talep tarihinden itibaren on sene aranılmadığı takdirde Hazîneye verilmesine dair bir hüküm vaz edilmiştir. Vakıa ahkâmı umumîyeye göre müruru zamandan medyunun istifade etmesi icap edeceği şeklinde bir mütalea varit olabilirse de on sene gibi kanunlarımızın dava için müruru zaman müddeti olarak kabul ettiği bir müddet içinde mevduat sahiplerinin ya ölmüş veya gaip olmuş veyahut mevduatı her hangi bir sebeple unutmüş olması gibi sebeplerle bankalardaki mevduatını aranamaması neticesi olarak bunları bankalara terketmek muvafık görölememektedir. Binaenaleyh bunların mezkûr müddet hitamında Hazîneye devredilmesi ve ancak sahiplerinin, varislerinin Hazîneye aranılması ve ancak ilk ilân tarihinden itibaren dört sene hitamında Devlet hesabına geçirilmesi düşünölmüştür. Bu suretle fert ve Devlet hakkı telif edilmiş olacaktir. Fransada haziran 1920 tarihinde yeni varidat membaları ihdas eden kanunda da bu esas kabul edilmiştir.

On dokuzuncu maddesinde bundan evvelki maddeye müteallik ceza hükümleri tasrih edilmiştir.

Yirminci maddesinde de bu kanun hükümlerinin sureti tatbikini murakabe hususundaki ahkâm tasrih edilmiştir. Bazı Devletlerde bu murakabeye ticaret kanunu mucibince şirketlere tayin edi-

len murakipler de teşrik edilmiş ve ancak bunların şirket umumi heyetlerince sureti intihabi takyit dilmış ise de şirket ve müessesatın dahilî işlerine ve ticaret kanunlarile mahfuz haklarına müdahaleden iktinap edilerek emri murakabenin temini için masrafları Devlete temin edilmek üzere lüzumu kadar yeminli muhasibin Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken tayini şekli tereh edilmiş ve bu madde ona göre tedvin edilmiştir.

Yirmi birinci maddesinde meslekî sırların müfettiş ve murakipler tarafından muhafazası hakkında cezaî müeyyedeler vazedilmiştir.

Yirmi ikinci ve yirmi üçüncü maddelerde bu kanunun tatbikını müeyyet cezalarla tesbit edilmiş ve son 24 ve 25 inci maddeleri de eşkâli kanuniyeti natik bulunmuştur.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Karar No. 23

Esas No. 1/552

1 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Maliye ve İktisat vekâletlerince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyetinin 4 - XI - 1933 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı tekarrür eden (mevduatı koruma) kanunu lâyihası encümenimize havale edilmiş olmakla Maliye ve İktisat vekili Beylerin huzurlarile tetkik ve müzakere olundu:

Lâyihanın tanzim ve Meclise sevkine saik olan esbab Hükûmetin esbabı mucibesinde de mufasalan zikredildiği veçhile şimdiye kadar memleketimizde mevduat kabul eden müesseselerin ticaret kanununun umumî hükümleri haricinde bir murakabeye tâbi olmamasından, halbuki memlekette teşvik neticesi bankalara yatırılan tasarruf mevduatının on sene içinde üç misline balığ olduğu anlaşılmakta ve bu tasarruf eshabının ise ekseriyeti tüccar olmayan halk sınıfını teşkil ettiği cihetle bunların muamelede buldukları müesseselerin bir tüccar gibi tetkik ve murakabe kudretinden uzak olmaları hasebile Hükûmetin adeta birer âmme müessesesi haline gelen bu gibi kredi müesseselerini diğer muasır memleketlerde olduğu gibi bir takım teknik kuyut ve şerait altında murakabe ve teftişe tâbi tutması fikirinden doğmuş olup encümenimiz de bu esası haklı ve muvafık bulmuştur. Evvel emirde encümenimiz lâyiha hakkında memleketimizde mevcut bankaların mütaalealarını almayı faydalı bulmuştur. Bankalardan gelen cevabın tetkikinde serdedilen mütaale ile lâyiha arasında teferrüata ait bir iki nokta istisna edilmek şartile maddelerin ihtiva ettiği umumî hükümler noktasından mühim bir fark görmemiş, bununla beraber encümenimiz bu mütaleadan kabule şayan olanları taallûku olan maddelerde Maliye vekili Beyin de muvafakatile nazarı dikkate almıştır. Lâyihanın birinci maddesi Türkiyede faaliyette bulunan yerli ve ecnebi bankalarının bu kanunun neşri tarihinden itibaren iki ay zarfında Maliye vekâletine maddenin tayin ettiği eşkâl dahilinde bir beyanname vermeleri mecburiyetini koymakta ve son fıkrasile de bu beyannamelerin tetkiki neticesi hakkı bankaların mevduat kabul edip edemeyeceğinin Maliye vekâleti tarafından kendilerine bildirileceğini ifade etmektedir. Maddenin umumî hükümleri encümenimiz tarafından kabul edilmiş olup ancak Türkiyede teşekkül eden bankalar ile ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açan bankalar hakkındaki hükümlerin ayrı ayrı maddelere ayrılmasını encümenimiz tatbikat noktasından daha faydalı bulmuş ve birinci maddenin A, B, C, Ç, D fıkralarında yazılı hükümlerini iki madde halinde tesbit ve kabul etmiştir.

Encümenimiz tarafından tanzim edilen ikinci maddenin (C) fıkrası Türkiyede şube açan ecnebi bankaların işbu şubelerine tahsis ettikleri sermayenin miktarına ait olup lâyihanın üçüncü maddenin son fıkrasında ise bu sermayenin Türk parasına tahvil edileceği hakkında bir hüküm mevcut olduğundan mezkûr hükmün bu madde nihayetine bir fıkra olarak ilâve edilmesini encümeni-

imiz tertip ve münasebet noktasından daha muvafık bulmuştur. Lâyihanın ikinci maddesi hüküm itibarile aynen kabul edilmiş ancak maddedeki bir ay müddet az görülerek 45 güne çıkarılmıştır.

Bankalardan hangilerinin mevduat kabul edip edemeyeceklerine dair Maliye vekâletinden verilecek mezuniyete ait birinci maddenin son fıkrası hükmü bu mezuniyete takaddüm etmesi icap eden beyanname itası ve Türkiye haricinde teşekkül eden bankaların Türkiyedeki şubelerini temsil için gösterecekleri salâhiyeti haiz idare merkezlerinin bildirilmesinden sonra yapılması icap eden bir muamele olmakla mezkûr fıkranın dördüncü madde olarak tanzimini encümenimiz muvafık bulmuştur.

Lâyihanın üçüncü maddesi mevduat kabul edebilecek bankaların muamele yaptıkları şehirlerin nüfuslarla mütenasip bulundurmaları icap eden sermaye hadlerine ait olup encümenimiz nüfus ile sermaye hadleri arasındaki nisbeti esas itibarile muvafık bulmuş ancak maddede bazı noktaların tanzihine lüzum görmüştür. Bu meyanda (yerler) kelimesini vazih görmediğinden bunu (şehir) olarak kabul etmiş ve bir şehirde müteaddit şubesi bulunan bankalar hakkında maddede bir sarahat göremediğinden bu noktayı da bir şehirde müteaddit şubesi olan bankaların bu şubelerini bu hadlerin hesabında bir şube addedilmek suretile kabul etmiştir. Maddenin son fıkrasındaki bankaların Türkiyedeki şubelerine tahsis edecekleri sermayelerini türk parasına tahvil edecekleri hakkındaki hüküm yukarıda da arz edildiği veçhile buradan çıkarılarak ikinci maddenin sonuna ilâve edilmiştir. Yine bu fıkradaki bilânçolara ait hükümde lâyihanın bilânçolardan bâhis 13 üncü maddesindeki hükümler ile tevhit edilmiştir. Lâyihanın 4 üncü maddesi ihtiva ettiği hükümler itibarile aynen kabule şayan görülmüş ancak encümenince madenin daha vazih yazılması teklif edilmekle bu teklif dairesinde tanzim ve yukarıki tertibe göre 5 inci madde olarak tesbit edilmiştir.

Lâyihanın 5 inci maddesi bankalarda mevcut mevduattan tasarruf mevduatı ile ticarî mevduatın yekdiğerinden tefriğe ait olup encümenimiz tacirlerin şahsî mevduatı ile ticarethanelerine ait mevduatlarının ayrılmasını faydalı gördüğünden ticarî mevduatın tarifi sırasında bu mevduatın ticarethanelere ait mevduat olduğunu tasriha lüzum görmüş ve maddeyi yedinci madde olarak kabul etmiştir. Lâyihanın altıncı maddesi bankaların tasarruf mevduatına karşılık olmak üzere kasalarında bulundurulacakları ihtiyatlara ait olup encümenince maddede gösterilen nisbetler aynen kabul edilmiş ancak bu ihtiyatlardan merkez bankasına yatırılmak mecburiyeti tahmil edilen %20 lerin mevduatın miktarı daima değişeceğine nazaran merkez bankası ile alâkadâr bankalar arasında daimî bir kıymet hareketi istilzam edeceğine göre merkez bankasının şubesi bulunmayan yerlerdeki bankalar için bu muamelenin masraflı bir külfet doğuracağını encümenimiz nazarı dikkate alarak maddeye ya merkez bankasına veya merkez bankasının göstereceği diğeri bir bankaya yatırabilmek kaydinin ilâvesiyle bu bankalara bir kolaylık gösterilmesini muvafık bulmuş ve maddeyi bu suretle tadil ederek sekizinci madde olarak kabul etmiştir.

Lâyihanın yedinci maddesi ihtiva ettiği hükümler muhafaza edilerek tanzih ve dokuzuncu madde olarak kabul edilmiştir.

Lâyihanın 8,9 uncu maddeleri de aynı veçhile tanzih ve yukarıki tertibe göre 10,11 inci madde olarak tesbit edilmiştir.

Lâyihanın onuncu maddesi merkezleri ecnebi memleketlerde bulunan bankaların merkez muamelâtından ileri gelen zararlarının Türkiyedeki şubelerine sari olamayacağına ait bir hüküm ihtiva eden madde olup encümenimiz bu madde üzerinde beynelmîlî hukuk ve teamül ve tatbikatta beklenen fayda noktai nazarından uzun tetkik ve münakaşada bulunmuş ve bu bapta Hariciye hukuk müşavirliğinin mütaleasını almayı faydalı görmüştür. Bu maksatla madde Hariciye vekâleti hukuk müşavirlerinden Veli Beyefendinin huzurları ile müzakere edilmiştir. Veli Bey tarafından serdedilen mütaleaya nazaran :

Türkiyede şubesi bulunan bu gibi bankaların merkezleri zarara uğraya bileceği gibi aksine olarak buradaki şubelerin de Türk alacaklıların aleyhine olarak zarara uğramaları ihtimalini düşünmek ve bu takdirde mukabele bilmisli davet etmek suretile iflâsta vahdet kaidelerini haleldar etmek tehlikesi baş göstereceği, halbuki bu gün şube alacaklılarının merkezin tâbi olacağı umumî

masaya dahil olmasında beynelmîel mevzuat noktasında bir mâni olmadığı merkezlerin buldukları mahkemelerden şube muamelâtını alâkadar eden bir nokta hakkında alacakları hükümlere gelince esasen bunlar mahkemelerimiz tarafından tatbik edileceği cihetle bu noktada mahkemelerimizin evveleminde şube üzerinde hakkı taallük eden tebaamızın hukukuna muhafaza edecekleri ahkâmı esasiyeden bulunmasına nazaran tatbikatta bir fayda temin etmeyerek bilakis bazı na hoş mukabele bilmişilleri davet etmek ihtimal olan bu maddenin tayyî daha muvafık olacağı neticesine varılmış ve Maliye vekili Beyin de muvafakatiyle mezkûr madde tayyedilmiştir.

Lâyihanın 11 inci maddesi Türk kanunlarına tevfiikan teşkil edilen bankaların bu kanun mucibince tefrik mecburiyetinde oldukları ihtiyat akçesine ait olup encümenimiz maddedeki % 40 ın 50 ye çıkarılmasını muvafık bulmuş ve bu suretle maddeyi tadil ederek 12 inci madde olarak kabul etmiştir.

Lâyihanın 13 üncü maddesi hüküm itibarile aynen kabul edilmiş, ancak kredi mevzuu dahilinde çok mühim bir mevki olan ticari eşya üzerinde yapılacak muamelenin derecesini tayinde maddede sarîh bir hüküm göremediğinden bu noktanın vazihan tayininde encümenimiz fayda görmüş, cereyan eden müzakere neticesinde bunların da maddenin ikinci fıkrası meyanına ithalini muvafık bularak bu yolda maddeyi tadil ve on üçüncü madde olarak kabul etmiştir.

Lâyihanın on üçüncü maddesi bankaların bu kanun mucibince tayin edilecek formül ve eşkâl dahilinde neşrecekleri hesap hulâsaları Maliye vekâletine gönderecekleri musaddak blâncoların sureti tanzim ve zamanı tevdiine ait hükümleri ihtiva etmekte olup encümenimiz tarafından esas itibarile aynen kabul edilmiş, ancak bu blâncoların Türk parasına göre tanzim edileceği hakkındaki lâyihanın 3 üncü maddesinin son fıkrasındaki hüküm ile mezkûr blâncolarda mesul müdürden başka baş muhasebecilerin de inzalarının konması hakkında bir kayıt konmasını muvafık bulmuş ve maddeyi bu esasa göre tanzim ve tanzim ederek on dördüncü madde olarak kabul etmiştir.

Lâyihanın on dördüncü maddesi tasarrufu teşvik maksadile bu nevi mevduatın bin liraya kadar olan kısmının haczedilememesi hakkında bir hükümü ihtiva etmektedir. Ancak encümenimiz muhtelif bankaların tasarruf mevduatı meyanında bir şahsa ait mebalîğir yekûnu bin lirayı te-cavüz edebileceğini düşünmüş bu takdirde ise tatbikatta teşvik kastile hacizden kurtarılması düşünülen bin liranın fevkına çıkmak ihtimaline binaen tasarrufu teşvik kadar mühim olan alacaklıların hukukunu halelden kurtarmak endişesiyle bu hüküm (bir şahsın bir veya müteaddit bankada mevcut tasarruf mevduatı yekûnunda bin liraya kadar olan tevdiata kabili haciz değildir) şeklinde tadil ve tanzim edilerek madde on beşinci madde olarak tanzim ve kabul edilmiştir.

Lâyihanın on beşinci maddesi Türk kanunlarına tevfiikan teşkil edilecek bankaların teşekkül tarzlarına ait olup aynen kabul edilmiş, ancak maddenin istisna fıkrası meyanına hususî kanunlar ile teşkil edilen bankaların da ilâvesine lüzum görülerek bu tadilat dairesinde madde on altıncı madde olarak tanzim edilmiştir.

Lâyihanın on altıncı maddesinin birinci fıkrası bu kanun mucibince tevdiat kabulüne mezun olanlardan maada hiç bir fert ve müessesenin tevdiat kabul edemeyeceği hakkında bir hükümü ihtiva etmekte olup bunlardan kredi müesseseleri hakkında endişeyi mucip bir nokta yok ise de bilhassa kredi müesseseleri haricinde kalan ferdi ve hükmi şahısların işlerinin tedviri hususunda yapacakları istikrazlar veya bunlar nezdine yediemin suretile akraba ve dostları tarafından bırakılacak mevduat ve emanattan dolayı Maliye ile aralarında ihtilâf noktaları çıkmasını düşünmüş bu maksat ile tevdiatın tarif edilmesinde fayda mülâhaza etmiş ise de yaptığı uzun tetkikat neticesinde maksadı temin için mülâhaza edilen iltibas ve mahzurları bertaraf edecek tam bir tarif bulamamıştır. Buna mukabil yukarıda izah edilen ve bu kanunun hedefi olan mevduat haricindeki halleri müstesna tutabilmek için kanunun menettiği tevdiat kabulü keyfiyetinin itiyat haline gelmiş bir meslek olmasının tasrih edilmesile iktifa edilmiştir.

Maddenin ikinci fıkrası ise resmî ve hususî müesseselerin kendi memurlarına munhasır teşkil edecekleri tasarruf sandıklarına ait ahkâmı ihtiva etmekte olup encümenimiz fıkrayı kabul etmiş ancak bundan evvel neşredilen tasarruf sandıklarına ait kanun hükümlerinin mahfuz bulunduğu ve bu gibi sandıkların kendi statülerine göre muamele yapabileceklerine ve sıhhi yardım maksadile

yapılan mevduatın da bu meyana ithal edilmesine karar vermiş ve maddeyi bu kayıtlar ile tadil ve on yedinci madde olarak kabul etmiştir.

Lâyihanın on yedinci maddesi Cümhuriyet merkez bankasının muamele ve murakabesinin kendi kanununa göre cereyan edeceği hakkında istisnâî bir hükmü ifade etmekte olup encümenimizce aynen kabul edilmiş ancak hükümlerin tertibine göre maddenin sonuna alınması daha muvafık görülmüştür.

Lâyihanın on sekizinci maddesi müessesat ile matlubat sahipleri arasındaki münasebata ve bu matlubatın son vaziyetine göre on sene aranılmayan kısımları hakkında yapılacak muameleye dair ahkâmı ihtiva etmekte olup encümenimiz maddenin umumî hükümleri meyanına bankaların matlubat sahiplerine her sene başı bir hulâsai hesabiye göndermek mecburiyetinin konmasına ve bu madde mucibince Maliye vekâletine tevdi mecburiyeti vazedilen matlubatın (Maliye vekâleti emrine Merkez bankasına yatırılmak) şeklini de tadiline ve bunların sahip ve varislerinin tahkik ve adreslerine tebliğatın Merkez bankası tarafından yapılmasının daha doğru olacağına göre bu kısmın o yolda yazılmasına karar vermiştir.

Tasfiye edilen bankalarda bulunacak bu kabil matlubat ile beraber tasfiye sırasında tevdi tarihlerine nazaran henüz on seneyi doldurmamış matlubattan sahipleri bulunup iade edilemeyen bir takım alacakların kalmak ihtimali encümenimizce varidi hatır olmuş, maddede ise bunlara ait bir hüküm mevcut olmadığından encümen bu gibi matlubatın da Merkez bankasına ve sahipleri namına yatırılmasını ve mezkûr banka tarafından bu matlubat hakkında da yukarıki fıkrada yazılı hükümler dairesinde muamele yapılmasını faydalı görmüştür.

Lâyihanın on dokuzuncu maddesi Cümhuriyet merkez bankasına tevdi icap eden yukarıki maddede yazılı matlubatı vaktinde ihbar ve tevdi etmeyenler hakkında tatbik edilecek cezaî müeyyedelere dair olup encümenimizce aynen kabul edilmiş, ancak maddedeki (Hazineye tesviye) ibaresi kabul edilen şekle tevfikân (Merkez bankasına) suretinde tadil edilmiştir.

Lâyihanın yirmi birinci maddesi bu kanun hükümlerinin tatbikına nezaret vazifesile mükellef yeminli muhasiplerin tarzı tayin ve evsaf ve şeraitinin ne suretle gösterileceği ve yirmi birinci maddesi bunların vazifelerini sulistimal halinde duçar olacakları cezaları tayin eden hükümleri havvi olup encümenimiz yeminli muhasiplere ait olan bu iki maddenin bir madde olarak tevhidine ve hükümlerinin aynen kabulüne karar vermiştir.

Ancak yeminli muhasiplerin tetkikat sırasında mevduat sahiplerinin isimlerini bir cetvel ile istememelerini bu hesapların mahrem kalmasını arzu eden mevduat sahiplerine karşı emniyet bahsetmek noktasından faydalı gördüğünden maddeye bu şekilde bir fıkra ilâve etmiştir.

Bundan maada yeminli muhasipler hakkında en yüksek bir ahlâkî müeyyede olarak düşünülen yemin ettirmek keyfiyetine encümenimiz büyük bir ehemmiye vermiş ve muhasip üzerinde yapacağı ruhi tesiri düşünerek yeminin İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yapılmasını muvafık görmüştür.

Lâyihanın yirmi ikinci maddesi bu kanun hükümlerine muhalif hareket veya bu kanunun verdiği salâhiyetle istenilen malûmatı yeminli muhasiplere veya Maliye vekâletine vermekten imtina edenler hakkında tatbik edilecek cezaî müeyyedelere ait olup maddenin hükmü aynen kabul edilmiştir.

Lâyihanın yirmi üçüncü maddesi banka müdür veya azalarının veya salâhiyettar memurlarının heyeti umumiyeden izin almadan yapamayacakları muamelelere ve bu takdirde duçar olacakları cezalara ait olup esasen bu bapta ticaret kanununda da hususî hükümler ve malî mesuliyetler mevcut ise de burada cezaî müeyyedeye raptında Hükümetçe fayda mülâhaza edildiğinden encümenimiz de kabulünde bir mahzur görmemiş ve maddenin hükmünü aynen kabul etmiştir.

Lâyihanın son iki maddesi şekle ait maddeler olup birinci madde aynen, ikinci madde ise yeminli muhasiplerin İcra Vekilleri huzurunda yemin edeceği şeklinde kabul edilen kayde tevfikân kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur şeklinde tadil ile kabul edilmiştir.

Bu esaslar dahilinde tadilen hazırlanmış olan kanun lâyihası havalesi mucibince ait olduğu encü-

menlere havale buyurulmak üzere **Yüksek Reisliğe** takdim olunur.

İktisat E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Edirne	Ş. Karahisar	A. Karahisar	Alâettin	İzmir	Ragıp	Bolu
Şakir	İsmail	Akosmanzade İzzet		M. Sadettin		Şükrü
Aza	Aza					
Emîn	M. Yaşar					

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 23
Esas No. 1/552

11 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Maliye ve İktisat vekâletlerince hazırlanıp Başvekâletin 11 - III - 1933 tarih ve 6/609 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise gönderilen mevduatı koruma kanunu lâyihası Adliye encümenine havale edilmekle İktisat encümeninin lâyihadaki tadilâtile esbabı mucibe mazbatası birlikte olarak Maliye vekili Abdülhalik Beyin huzurile tetkik ve müzakere olundu.

Tasarrufun memlekette muhtelif cihetlerden temin edeceği faydalar izahtan müstağni bir hakikat olup, bunun inkişafı için halk arasında tasarrufu teşvik edici kolaylıklar gösterilmesi lüzumu kadar tasarruf mevduatının sahiplerine karşı en yüksek emniyet telkin edecek müesseseler tarafından kabul olunabilmesi ve bunun için de bu kabil teşekküllerin ciddi şerait ve inzibata bağlanması ve muamelelerinin Hükümetçe sırkı murakabe altında bulundurulması zımında kanunî hükümler konulmasını icap edeceği müsellemler bulunmakla bu hususları istihdaf eden kanun lâyihasının muşip olduğuna encümenimiz de kani olmuş ve buna dair esbabı mucibe lâyihasile vekil beyin şifahî izahlarında serdedilmiş olan noktai nazarları tasvip ederek lâyihayı esas itibarile kabule şayan görmüştür.

Lâyihada tasarrufu koruma hakkında tasarruf mevduatı kabul edecek bankaların ödenmiş sermayelerile ihtiyat akçeleri mecmuunun çalışacakları yerler nüfusuna göre kabul olunan bir nisbet üzerinden miktarlarını tesbit, mevduatın ahashına karşı imtiyazlı bir teminat olmak üzere bankaların kabul edecekleri tevdiatın yine bir nisbet dahilinde bir kısmının kasalarında hıfzı ve bir kısmının Cümhuriyet merkez bankasına teslim etmeleri ve sermayelerine göre kabul edecekleri mevduatın en yüksek haddi hakkında hükümleri ihtiva ettiği gibi gerek mevduatın kabulü ve gerek bankacılık muamelesi yapabileceklerin mutlak olarak anonim ve limitet veya sermayesi eshama münkasem komandit şirketi olması mecburiyeti ve yabancı memleketlerde müesses olup Türkiyede iş görecek bankaların memleketimizde tahsis ettikleri sermayenin Türk parasına çevrilerek miktarını beyanname ile bildirmeleri ve Hükümetçe banka işlerinin murakabeye tâbi olması ve bunun için murakıpler tayini gibi umumî surette bankalar hakkında esaslar da bulunmaktadır. Şahsî bangerliği ortadan kaldıran bu hükümlerin de isabeti âşikâr olup tasarruf mevduatı kabulü hakkında mevcut kayıtlar haricinde diğer bankacılığa mütedair muameleler için de ticaret âleminde banka müessesatının selâmet ve emniyet husule getirebilecek tedbirlerin nazarı itibara alınmış olması muvafık ve faydalı görülmüştür.

Encümenince lâyihada aşağıda sebepleri izah edilen bazı değişiklikler yapılmıştır:

Lâyihanın birden sekizinciye kadar olan maddeleri İktisat encümeninin tanzim ettiği şekilde aynen kabul olunmuştur.

Bu maddelerden beşinci maddede tasarruf mevduatı kabul edecek bankaların çalıştıkları yerle-

rin nüfusu elli binden aşağı ise sermaye ve ihtiyat akçaları yekûnunun da elli bin liraya tenzili teklifi ekseriyete iktiran etmemiştir.

Lâyihanın 6 ncı maddesinde halen tasarruf mevduatı kabul etmekte olan ve bu lâyihanın kanuniyet kesbettikten sonra tevdiat kabul edemeyecek olan bankalardaki mevduatın sahipleri tarafından evvelce tevdi ettikleri paraları maddede gösterilen müddet inkızasında almadığı halde ashabı namına bu bankaların mevduatı Cümhuriyet merkez bankasına tevdi mecbur olmaları hakkındaki hüküm, encümenince münakaşa edilmiş ve evvelce mevduat sahibi tarafından kanunî memnuiyet yokken her hangi bir bankaya emniyet ederek tevdi edilmiş olduktan sonra bu kanunla derpiş edilen mülâhazalarla vaz edilen kayıtlarla de amme menfaati noktasından hükümler konarak halkın ikaz olunmasına rağmen eski mevduatını almayan şahsın bu hareketine karşı eski mevduatı o bankanın Cümhuriyet merkez bankasına tevdi mecbur kılınması halkın tasarruf hürriyetleri üzerinde fuzulî bir müdahale mahiyetinde olmakla bu hükmün maddeden tayyi hakkındaki azadan altı azanın dermeyan eyledikleri teklif, bu lâyihanın tanzimine saik olan mülâhazalara ve tasarruf mevduatını korumak maksadile kayıtlar konmasına göre bundan böyle tasarruf mevduatı kabul edemeyecek olan bankaların velev ashabı tarafından mevduat istirdat edilmese bile bankalarca bu işe tasfiye mahiyetinde olarak nihayet vermeleri muvafık olacağı müteasile ve yedi zatin ekseriyet reyile kabul edilmeyerek madde aynen ipka edilmiştir.

Lâyihanın dokuzuncu maddesile tasarruf mevduatının bir nisbet dahilinde bankaların kasalarında hıfzedilen ve Cümhuriyet merkez bankasına yatırılan kısmının mevduat sahiplerinin tevdiatına karşı imtiyazlı bir teminat sayılması hükmü, maksadı daha vazih ifade etmek ve sair kanunlarla ihtilâta meydan vermemek maksadile encümen tarafından yeniden kaleme alınmıştır.

Onuncu maddede kabul edilen mevduat miktarının sermaye ve ihtiyat akçesi miktarına göre en yukarı haddi olarak İktisat encümenince kabul edilen beş misil, sermaye ve ihtiyat parası beş yüz bin liradan aşağı olan bankalarda üç misle indirilmek suretile bir tadilat yapılmıştır.

On beşinci maddedeki her şahsın bin liraya kadar mevduatının haczi caiz olmayacağı hükmü muvafık görülmeyle madde tayyedilmiştir. Her ne kadar 1711 numaralı kanunla tasarruf sandıkları hakkında bu yolda bir hüküm mevcut ise de o sandıkların teşekkül tarzına göre mevduat sahipleri hakkında kabul edilen ve teşvik mahiyetinde olan haczedilmemek istisnaiyetinin umum bankalara teşmili melhuz faydadan daha fazla bir takım tezvire yol açarak hak sahiplerinin alacaklarını istifadan mahrum edilmeleri gibi hallere meydan verebileceğinden bunlar da hukukî esasatımıza mugayir bulunduğundan bu kanunla da kabulü tecviz olunmamıştır.

Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş ve edilecek bankaların anonim veya limitet veya sermayesi eshama ayrılmış komandit şirketlerine hasreden ve bu suretle fertlerin ve kollektif şirketlerin banka işi yapamamalarını müeddi olan lâyihanın 16 ncı maddesi mucibince münakaşa edilmiştir. Maddeye aleyhtar olanlar, bankacılık kanunla tarif edilmediğinden tatbikatta bir poliçe keşidesi veya kabulü gibi şeylerin de bankacılık sayılarak böyle bir muamele yapmış olan fertlere ve kollektif şirketlere Hükümetçe müdahale edilerek takibata uğratılmaları gibi hallere meydan vereceği beyan ve izah olunmuşsa da bankacılığın ne olduğu ilmî ve nazari tariflere göre malûm bulunduğundan banka muamelâtını anlamakta güçlüğü tesadüf olunması mutasavver olmadığı gibi ticaret muamelesi meyanında çek ve poliçe keşide ve kabulü gibi işlerin mutlak olarak bankacılık telâkki edilemeyeceğinden bu maddenin kanunun istihdaf ettiği maksada göre lüzumlu olduğuna ve ipkası muvafık bulunduğuna iki reye karşı ekseriyetle karar verilmiştir.

Lâyihanın 18 inci maddesinde sahipleri tarafından aranılmayan emanet ve hesabı cari matlupların son muamele tarihinden itibaren on sene sonra Cümhuriyet merkez bankasına teslim edilmesi ve mezkûr bankaca da dört sene içinde aranılarak sahibi çıkmazsa Hükûmete mal edilmesi hakkındaki hükümde on sene müddetin beşe indirilmesi teklifi dörde karşı beş reyle kabul edilmemiş ve Cümhuriyet merkez bankasında dört sene kalması kaydindeki müddetin bir sene ve beş sene olması hakkındaki teklifler de ekseriyete iktiran etmeyerek madde İktisat encümeninin tasvibi veçhile aynen ipka edilmiştir.

19 uncu maddedeki cezaî hüküm, yalnız para cezasile vaktinde Cümhuriyet merkez bankasına

teslim edilmeyen paranın bir misli tazminatla kanunî emri ifa etmeyen bankalardan hükmen alınması esasına göre yazılış şeklinde ufak bir değişiklik yapılmıştır.

Bu kanunla konan hükümlerin teftiş ve murakabesi için tayin edilecek memurların unvanının (bankalar murakibi) olmasını encümen muvafık bulmuş ve maddede yeminli muhasipler tabirleri bu tadile göre değiştirilerek yazılmıştır.

21 inci maddedeki cezaî hükümler cezalandırılacak fiil ve hareketlere göre âdil bir nisbet esasını muhafaza mülâhazasıyla tesbit edilmiştir.

22 inci maddenin son fıkrası ayrı madde olarak yazılmıştır.

Sebepleri izah edilen tadilâtla encümenimiz tarafından kabul edilen bu lâyiha havale mucibince Maliye encümenine tevdi olunmak üzere Yüksek Reisliğe takdim kılınır.

Adliye En. Reisi na.	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
M. M.		Yozgat	Antalya		Antalya
<i>Salâhattin</i>		<i>A. Hamdi</i>	<i>Haydar</i>	<i>S. Azmi</i>	<i>Numan</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Trabzon	Çanakkale	Edirne	Erzincan	Kars	Kocaeli
<i>Raif</i>	<i>Osman Niyazi</i>	<i>H. Hayri</i>	<i>Abdülhalik</i>	<i>Nazif</i>	<i>Ragıp</i>
Aza	Aza				
Manisa	Balıkesir				
<i>Refik Şevket</i>	<i>Vasfi</i>				

Maliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye encümeni

Karar No. 11

Esas No. 1/552

28 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Başvekâletin 11 - III - 1933 tarih ve 6/609 numaralı tezkeresile Yüksek Meclise gönderilen mevduatı koruma kanunu lâyihası İktisat ve Adliye encümenlerince müzakereden sonra encümenimize havale olunmakla Maliye vekili Mustafa Abdülhalik Beyin huzuruna tetkik ve müzakere olundu :

Hükümet esbabı mucibe mazbatasıyla encümenlerin mazbatalarında da izah edildiği veçhile tasarruf mevduatını korumak ve halkın mahrumiyetler mukabilinde ayırdığı tasarruflarını emniyet altına alarak millî refah ve millî terbiyenin mühim bir uzvu olan tasarruf hissini artırmak lüzumunu encümenimiz de tamamen tasvip etmiştir.

Neşir vasıtaları fazla ve halkın iktisat bilgisi ileri olan bir kısım memleketlerde mevduatın korunması, bankaların her hafta çıkardıkları hali malî cetvellerile bizzat halka bırakılmıştır. Halk bu cetvelleri tetkik ederek mevduatının vaziyetini tesbit edebilir. Ancak bir kısım memleketlerde de mevduata mukabil muayyen bir paranın mutlaka banka kasalarında bulundurulması şeklinde usuller konulduğu gibi hususî kanunlarla da tasarruf mevduatının sıkı bir Devlet murakabesine tâbi tutulmuş ve bilhassa halkın tasarrufunu alacak müesseselerin bir çok kanunî ehliyetleri haiz olması esası kabul edilmiştir. Memleketimizde de son cihetin tatbik edilerek kanun yolile mevduatın korunması yolundaki karar encümenimizce de tasvip edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Bankalarca mevduatı kabul etme salâhiyetinin ne suretle istihsal edileceğine dair hükmü ihtiva eden birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü maddeler İktisat encümeninin tadili veçhile aynen kabul edilmiştir. Lâyihanın beşinci maddesi mevduat kabulü için bankaların sermaye ve ihtiyat akçeleri yekûnunun ne olması lâzımgeleceğini tayin etmektedir.

Tasarruf mevduatı kabul edecek bankaların sermayelerinin, buldukları şehrin nüfus miktarına mütenasip olması esası encümenimizce de kabul edilmiştir. Ancak encümen ekseriyeti, hatların tayininde, bilhassa şubeleri çok iş sahaları geniş olan bir kısım bankaların faaliyetini mümkün mertebe korumak istemiş ve bunu teminen 250 000 den fazla nüfuslu şehirlerde tasarruf mevduatı kabulü için bir milyon lira sermaye ve ihtiyat akçesi bulunmasına ve ondan aşağı hadlerin ise muhtelif nüfus miktarlarından her birine isabet eden lira miktarlarının % 50 noksanile hesap edilmesine karar vermiştir. Adliye encümeninde de münakaşa edilen bu cihetin ekseriyete iktiran edemediği mazbatasında görülmektedir.

Encümen ekseriyeti hadlerin lâyihadaki şeklinde kabulü halinde, bir çok bankalarımızın birden uğrayacakları müşkül vaziyeti göz önüne almış ve bunun mevduat sahiplerini zararlandırarak memlekette tasarrufa karşı bir fikir uyandırması ihtimalini de düşünmüştür. Binaenaleyh kanunla konulan sermaye takyidatının ufak millî bankalarımızda tedricî bir toplanma ve birleşme ihtiyacı uyandıracığı tabiidir. Bu ihtiyacın idrak ve tatbiki için geçecek bir iki senelik zaman zarfında hâdiselerin vereceği kanaatle hadlerin artırılması mümkün görülmüş ve encümen ekseriyeti hadlerin son şekle ifragını bu gün için tasarruf mevduatı sahiplerinin lehinde olarak mütalea etmiştir.

Altıncı ve yedinci maddeler İktisat encümeninin tadili veçhile aynen kabul edilmiştir.

Sekizinci madde iki hükmü ihtiva etmektedir.

Birinci hüküm bankaların aldıkları mevduatın cinslerine göre kasalarında ne miktar para bulduracaklarına dairdir.

İkinci hüküm ise kasalarında bulduracakları mecburî miktarın % 20 si nisbetinde bir para veya eshamın merkez bankasına mevduat sahiplerine karşılık olarak verdiğine dairdir. Birinci hüküm encümenimizce aynı hadler dahilinde kabul edilmiştir. Ancak ikinci hükümle konulan esas; encümenimizce mevduat sahiplerini tatmin eder mahiyette görülmemiştir. Bu miktarlar mevduatın ancak % 6 sını, dördünü ve hatta ikisini teşkil etmektedir. Bu kadar cüzî bir miktarın Merkez bankasına yatırılması mevduat sahiplerinde teminatın azlığına rağmen teyakkuz hissini azaltacaktır.

Bankalarda mevduatın miktarı daima değişir. Bunun nevelerine göre hadlerinin muhtelif yüzdelerini her üç ayda bir hesaplamak ve merkez bankasına yatırmakla ayrıca bir külfettir.

Bu miktarın yatırılmasında tasarruf mevduatı sahiplerinin rehin hükmünde mümtaz bir karşılığa malik olmaları mülâhaza olunabilirdi. Halbuki 9 uncu madde ve sekizinci maddede nevelere göre tayin edilen hadler dahilinde bankaların mevduata karşılık olarak kasalarında bulduracakları nakti; tasarruf tevdiatına mümtaz bir karşılık tutmaktadır.

Binaenaleyh bu hüküm sekizinci maddenin son fıkrasile kastedilen mümtaziyeti % 80 fazlasile temin ettiğine göre mezkûr fıkranın encümenimizce tayyine karar verilmiştir.

Dokuzuncu madde tasarruf mevduatı sahiplerinin % 30 a kadar alacaklarını, bankanın diğer alacaklılarına karşı imtiyazlı alacak hükmüne koymaktadır. Bir bankaya kazanç kastiyle yatırılmış paralar arasında bir ayrılık yapmak hüsnü niyet sahibi alacaklılar arasında fark gözetmek varit görülemez. Ancak tasarruf mevduatı sahipleri ticarî mevduat sahipleri gibi banka ile yakından alâkadar olamazlar ve onu murakabe edemezler. Bu kabil tasarruf sahiplerinin çoğu bu murakabe kudretinden mahrum kimselerdir. Maiyetlerini darlaştırmak suretile ileride muhtaç olacakları cüzî miktarı azar azar biriktiren geniş bir halk tabakasının hukukunu sıyanet noktasından maddenin bir kelime ilâvesile aynen ipkası ekseriyetle kabul olundu.

Kanunun diğer maddeleri Adliye encümeninin tadili veçhile aynen kabul edilmiş ancak 23 üncü madde ifadedeki vuzuh itibarile İktisat encümeninin 23 üncü maddesi olarak kabul edilmiştir.

Yüksek Reisliğe takdim kılınmıştır.

Maliye E. Rs.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
		Isparta	İzmir	Diyarbakir	Manisa
M. Şeref	İhsan	Kemal Turan	Kâmil	Zülfü	Tahir

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Mevduatı koruma kanunu lâyhası

MADDE 1 — Türkiyede faaliyette bulunan yerli ve eenebi bankalar bu kanunun neşri tarihinden ve bu tarihten sonra faaliyete geçecek olanlar teşekküllerinden itibaren iki ay zarfında Maliye vekâletine birer beyanname vereceklerdir. Bu beyannamelerde:

A - Bankanın unvan ve teessüs tarihi (Eenebi memleketlerde teessüs edip Türkiyede şubesi bulunan bankalar yalnız Türkiye dahilindeki şubelerinin açılması tarihini göstereceklerdir.)

B - Türkiye dahil ve haricindeki merkez ve şubelerinin bulunduğu mahallerin isimleri (Eenebi bankalar yalnız merkezlerle Türkiye dahilindeki şubelerini bildireceklerdir.)

C - Tediye edilmiş veya edilmemiş sermayelerile, varsa muhtelif nevi ihtiyat akçelerinin son blâncuya nazaran miktarları (Eenebi bankalar bu kanun mucibince Türkiyeye tahsis edecekleri sermaye miktarını göstereceklerdir.)

D - İştigal ettikleri muamelelerin neveleri yazılacak ve bunlara bankanın teşekkülüne müteallik evrak ve vesikaların asılları veya musaddak suretleri ve evvelece müesses bankalar için son blâncı suretleri raptedilecektir.

Bu beyannamelere nazaran Maliye vekâleti işbu kanunun hükümlerine tevfikan bu bankaların mevduat kabulüne salâhiyettar olup olmadığını tasrih ederek nihayet bir ay zarfında alâkadarlara tebliğ edecektir.

MADDE 2 — Eenebi bankalar memleketimizde bulunan şubelerinden birini bu şubelerin heyeti umumiyesini temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere tayin edecekler ve bu şubenin bulunduğu mahalli bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir ay zarfında Maliye vekâletine bildireceklerdir.

İKTISAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Mevduatı koruma kanunu

MADDE 1 — Türk kanunlarına tevfikan teşekkül etmiş olup ölyevm faaliyette bulunmakta olan bankalar bu kanunun neşri tarihinden ve bundan sonra teşekkül edip faaliyete geçecek olan bankalar teşekküllerinden itibaren iki ay zarfında Maliye vekâletine birer beyanname vermeğe mecburdurlar. Bu beyannamelerde:

A) Bankanın unvan ve tesis tarihi,

B) Türkiyede ve eenebi memleketlerdeki merkez ve şubelerinin buldukları mahallerin isimleri,

C) Sermayeleri miktarile bunun ne kadarının tediye edilmiş ve ne miktarının henüz tediye edilmemiş bulunduğu,

Ç) Muhtelif nevi ihtiyat akçalarının miktarları,

D) İştigal ettikleri muamele neveleri gösterilir.

Ayrıca beyannamelere bankanın teşekkülüne ait vesaik sureti musaddakaları ile son blâncoları raptolunur.

MADDE 2 — Eenebi memleketlerde teşekkül etmiş olup Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan veya bundan sonra Türkiyede şube açarak faaliyete geçecek olan bankalarda birinci madde hükmüne tâbidirler.

Bunlar tarafından verilecek beyannamelerde:

A) Bankanın unvanı ve hangi memleket kanununa göre teşekkül ettiği ve merkezinin bulunduğu mahal,

B) Türkiyede dahilinde açtıkları şubelerin buldukları mahal ve bunların açılma tarihi,

C) Türkiyedeki şubelerine bu kanun mucibince tahsis ettikleri sermaye miktarları,

Ç) İştigal ettikleri muamele neveleri gösterilir ve şubelerinin açılmasına müteallik vesaikin musaddak suretleri beyannamelere raptolunur.

Bu bankaların (C) fıkrası mucibince Türkiyede şubelerine tahsis ettikleri sermayenin Türk

ADLIYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Mevduatı koruma kanunu lâyihası

MADDE 1 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 2 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Mevduatı koruma kanunu lâyihası

MADDE 1 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 2 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 3 — Tevdiat kabul edebilmek için Türk kanunlarına tevfikân tesis edilmiş bankaların tahsil edilmiş sermayelerinin ve ecnebi bankaların memleketimize tahsis ettikleri sermaye miktarlarının ilk tesis masarifi hariç olarak:

Nüfusu 250 000 den fazla olan yerlerde en az (1 000 000) lira,

Nüfusu 100 000 den fazla (250 000) ne kadar olan yerlerde en az (500 000) lira,

Nüfusu 50 000 den fazla 100 000 ne kadar olan yerlerde 250 000 lira,

Nüfusu 50 000 den aşağı olan yerlerde (100 000) lira olması şarttır.

Türkiyede muhtelif şubeleri bulunan bankalar için yukarıdaki hadler merkez ve şubelerinin bulunduğu mahallerin nüfusu mecmuuna göre hesap ve tesbit edilir.

..... Ecnebi bankalar Türkiyedeki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi Türk parasına tahvil ve blâncolarını bu esas dahilinde tanzim edeceklerdir.

MADDE 4 — Bu kanunun neşri tarihinde tahsil olunmuş veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermayeleri üçüncü maddede muayyen hadlere baliğ olmayan bankalardan sermayelerini kanunî hadlere iblâğ için esas mukavelelerini tadil zaruretinde bulunanlar bir sene ve bulunmayanlar altı ay zarfında sermayelerini kanunî hadlere iblâğ etmeğe ve aksi takdirde mevduattan vadesizleri derhal ve ihbara tâbi olanları bu müddetin inkızasında ihbar edilmiş addedilerek muayyen ihbar müddetinin hitamında ve vadeleri de muayyen vadelerinin hulûlünde sahiplerine iade etmeğe mecburdur.

Her ne sebeple olursa olsun sahiplerine iade edilmeyen mevduat; iadesi lâzımgeldiği tarihten itibaren iki ay içinde sahipleri namına Merkez bankasına devrolunur.

MADDE 5 — Tevdiat kabulüne mezun her banka hesaplarında ticarî mevduatla tasarruf mevduatını tefrik etmeğe mecburdur.

Alelûmum Devlet ve Devlet müessesatı ile menafii umumiyyeye hadim müesseselerin ve tacirlerin tevdiatı ticarî mevduat ve bunların gayrisinin tasarrufatı da tasarruf mevduatı addolunur.

parasına tahvil edilmiş olması lâzımdır.

MADDE 3 — İkinci maddede yazılı bankalardan elyevm Türkiyede müteaddit şubesi hali faaliyette bulunanlar bu kanunun neşri tarihinden ve bundan sonra müteaddit şube açmak suretile faaliyette bulunacaklar ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren 45 gün zarfında Maliye vekâletine ayrıca bir beyanname vermek suretile Türkiye dahilinde bulunan şubelerinden birini bütün şubelerini temsile mezun ve salâhiyettar idare merkezi olmak üzere tayine mecburdurlar.

MADDE 4 — Birinci ve ikinci maddeler muvafıkınca verilecek beyannameler üzerine Maliye vekâleti bu kanun hükümlerine tevfikân her bankanın mevduat kabulüne salâhiyettar olup olmadığı tayin ve beyannamelerin tevdi tarihinden itibaren bir ay zarfında keyfiyeti kendilerine tebliğ eder.

MADDE 5 — Mevduat kabul edebilmek için Türk kanunlarına tevfikân teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayelerile bilûmum ihtiyat akçeleri baliğinin ve ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan bankaların Türkiyedeki şubelerine tahsis edilmiş sermaye miktarlarının ilk tesis masarifi hariç olmak üzere nüfusu iki yüz elli

MADDE 3 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 3 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 4 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 4 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 5 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 5 — Mevduat kabul edebilmek için Türk kanunlarına tevfikân teşekkül eden bankaların tediye edilmiş sermayelerile bilmum ihtiyat akçeleri balığının ve ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmak suretile faaliyette bulunan bankaların Türkiyedeki şubelerine tahsis edilmiş sermaye miktarlarının ilk tesis masarifi hariç olmak üzere nüfusu iki yüz

MADDE 6 — Bankalar vadesiz vadeli ve ihbara tâbi tasarruf mevduatının karşılığını teşkil etmek üzere aşağıda gösterilen nisbetler dairesinde kasalarında ihtiyat bulundurmağa mecburdurlar.

A - Vadesiz veya en çok bir ay vadeli veya bir ay evvel ihbara tâbi mevduatın % 30 u,

B - Bir aydan ziyade ve bir seneden az vadeli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduatın % 20 si,

C - Bir sene ve daha ziyade vadeli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduatın % 10 u;

Tasarruf mevduatının yukarıki nisbetler dairesinde karşılığını teşkil eden ihtiyat akçesinin % 20 si alâkadar banka tarafından ya nakden veya borsa rayici ile Devlet tahvilâtı veya sermayesi Türk lirasile ifade edilip borsada kote edilen esham ve tahvilât olarak Merkez bankasına yatırılır.

Merkez bankasına yatırılacak miktar için 1 kânunusani, 1 nisan, 1 temmuz, 1 teşrinievvel tarihlerine müdevver bakiyeler esas ittihaz edilir.

MADDE 7 — Tasarruf mevduatının altıncı maddede yazılı nisbetler dairesindeki karşılıkları tasarruf mevduatı eshabı namına ve her tevdiat karşılığı vadelerine göre nisbet ve hesap edilmek şartile imtiyazlı olarak tahsil edilmiş addolunur.

binden fazla olan şehirlerde en az bir milyon lira, nüfusu yüz binden fazla ve 250 000 den aşağı olan yerlerde en az 500 000 lira.

Nüfusu 50 000 den fazla ve 100 000 den aşağı yerlerde en az 250 000 lira.

Nüfusu 50 000 den aşağı olan yerlerde en az 100 000 lira olması şarttır.

Bir şehirde mevcut müteaddit şubeler bu hadlerin hesabında bir şube itibar olunur. Muhtelif şehirlerde şubeleri mevcut bankalar için bu madde mucibince aranacak sermaye haddi merkez ve şubelerinin buldukları şehirlere ait hadler ayrı ayrı hesap ve cemedilmek suretile tesbit olunur.

MADDE 6 — Bu kanunun neşri tarihinde tediye edilmiş veya Türkiyeye tahsis olunmuş sermayeleri beşinci maddede muayyen hadlere baliğ olmayan bankalardan sermayelerini artırımağa teşebbüs edeceklerini beyannamelerile birlikte Maliye vekâletine bildirenler altı ay ve sermayelerini tezyit için esas mukavelenamelerini tadil zaruretinde oldukları takdirde bir sene müddet verilir ve bu müddet zarfında mevduat kabul edebilmek salâhiyetleri devam eder. Sermayeleri muayyen hadlere baliğ olmamakla beraber artırmak teşebbüsünde bulunacaklarını bildirmemiş bulunan bankalarla kanunun neşri tarihinden itibaren üç ay nihayetinde sermayelerini artırımağa teşebbüs edeceklerini bildiren müddet almış oldukları halde yukarıki fıkra mucibince sermayelerini arttırmamış olanlar müddetlerinin inkızasında ellerindeki mevduattan vadesizleri derhal ve ihbara tâbi olanları mezkûr tarihlerde ihbar edilmiş addedilerek muayyen ihbar müddetinin hitamında ve vadelerini de muayyen vadelerinin hulûlünde sahiplerine iadeye mecburdurlar. Her ne suretle olursa olsun bu mevduattan sahiplerine iade edilemeyenler iadesi lâzımgeldiği tarihten itibaren iki ay içinde bankalar tarafından sahipleri namına Cümhuriyet merkez bankasına devrolunur.

MADDE 7 — Mevduat kabulüne mezun her bankalar hesaplarında, ticarî mevduatla tasarruf mevduatını ayırmağa mecburdurlar. Alelûmum Devlet ve Devlet müessesatı ile idarei hususiye ve belediyelerin ve bunlara ait müesseselerle menafii umumiyeye hadim cemiyetlerin ve aleliltlak banka ve şirketlerle ticarethanelere ait olmak üzere tacirlerin mevduatı ticarî mevduat

elli binden fazla olan şehirlerde en az bir milyon lira, nüfusu yüz binden fazla ve 250 000 den aşağı olan yerlerde en az 500 000 lira,

Nüfusu 50 000 den fazla ve 100 000 den aşağı yerlerde en az 125 000 lira,

Nüfusu 50 000 den aşağı olan yerlerden en az 50 000 lira olması şarttır.

Bir şehirde mevcut müteaddit şubeler bu hallerin hesabında bir şube itibar olunur. Muhtelif şehirlerde şubeleri mevcut bankalar için bu madde mucibince aranacak sermaye haddi merkez ve şubelerinin buldukları şehirlere ait hadler ayrı ayrı hesap ve cemedilmek suretile tesbit olunur.

MADDE 6 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 6 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 7 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 7 — İktisat encümeninin tadili aynen

MADDE 8 — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu tahsil veya Türkiye'ye tahsis edilmiş sermaye ile ihtiyat akçeleri baliğinin beş meslini tecavüz edemez.

Ziraat bankasile İstanbul emniyet sandığının kabul edecekleri tasarruf mevduatı yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri yekûnuna nazaran tesbit olunur.

MADDE 9 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar Maliye vekâletinin tesbit ve müsaade edebileceği nisbeti tecavüz etmemek kaydile sermayelerinin bir kısmını ecnebi memleketlerde istimal edebilirler.

Bu müsaade her muamele için münferiden verilebileceği gibi icabına göre her banka için muayyen hadlere kadar umumî bir şekilde de verilebilir.

Bu bankalardan bu kanunun neşri tarihine kadar ecnebi memleketlerde şube küşat etmiş olanların hariçteki şubelerine tahsis ettikleri sermayeden mezkûr şubelerde bırakabilecekleri miktar Maliye vekâletile alâkadar bankalar arasında tesbit olunur.

Ecnebi memleketlerde teessüs eden bankalar Türkiye'ye tahsis ettiği sermayeyi ve alelûmum bankalar elde ettikleri mevduatı ecnebi memleketlerde plasman ve tevdiat suretile istimal ede-

ve bunlardan maadasının mevduatı da tasarruf mevduatı sayılır .

MADDE 8 — Bankalar vadeli vadesiz ve ihbara tâbi tasarruf mevduatının karşılığını teşkil etmek üzere aşağıda gösterilen nisbetler dairesinde kasalarında karşılık ihtiyat bulundurmağa mecburdurlar :

A) Vadesiz veya en çok bir ay vadeli veya bir ay evvel ihbara tâbi mevduat için % 30,

B) Bir aydan ziyade veya bir seneden az vadeli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduat için % 20,

C) Bir sene ve daha ziyade vadeli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduat için % 10,

Tasarruf mevduatının yukarıki nisbetler dairesinde karşılığını teşkil eden ihtiyat akçasının % 20 si alâkadar banka tarafından ya nakten veya borsa rayici ile Devlet tahvilâtı veya Devletin kefaletini haiz tahvilât veya sermayesi Türk lirası ile ifade edilip borsada kote edilen Türk esham ve tahvilâtı olarak Cümhuriyet merkez bankasına yatırılır. Cümhuriyet merkez bankasının şubesi bulunmayan yerlerde % 20 lerin diğer hangi bankaya yatırılacağını Cümhuriyet merkez bankası tayin eder. Cümhuriyet merkez bankasına yatırılacak miktarlar için kânunusani, nisan, temmuz ve teşrinievvel ayları iptidasına müdevver bakiyeler esas tutulur.

MADDE 9 — Sekizinci maddede yazılı nisbetler dairesindeki karşılıklar tasarruf mevduatı sahiplerinin imtiyazlı olarak alacağını teşkil eder ve bütün bu mevduat için mevcut karşılık her birinin tâbi olduğu nisbet ve vade sırasına göre hesap ve tesviye olunur.

MADDE 8 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 9 — Her tevdiatın sekizinci maddeye göre bankaca mahfuz tutulacak yüzdeleri o tevdiatın imtiyazlı karşılığı olup bankanın diğer alacaklıları tarafından bu karşılık haczedilemez.

MADDE 8 — Bankalar vadeli vadesiz ve ihbara tâbi tasarruf mevduatının karşılığını teşkil etmek üzere aşağıda gösterilen nisbetler dairesinde kasalarında karşılık ihtiyat bulundurmağa mecburdurlar:

A) Vadesiz veya en çok bir ay vadeli veya bir ay evvel ihbara tâbi mevduat için % 30,

B) Bir aydan ziyade veya bir seneden az vadeli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduat için % 20,

C) Bir sene ve daha ziyade vadetli veya bu müddetle ihbara tâbi mevduat için % 10.

MADDE 9 — Tasarruf tevdiatının sekizinci maddeye göre bankaca mahfuz tutulacak yüzdeleri o tevdiatın imtiyazlı karşılığı olup bankanın diğer alacaklıları tarafından bu karşılık haczedilemez.

meyecikleri gibi Türk borsalarında müsecceli olmayan esham ve tahvilâtı iktisap ve bunlara mukabil kredi küşat edemezler.

Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş bankaların ecnebi memleketlerdeki şubelerine tahsis ve tefrik edilecek sermayesi aslî sermayesinden tenzil edilerek bakiyesi üçüncü maddedeki nisbetlere esas ittihaz olunur.

MADDE 10 — Ecnebi bankaların ecnebi memleketlerde bulunan merkezlerinin zarar ve ziyânları bunların Türkiyedeki şubelerine işbu kanun mucibince tahsis edecekleri sermayelerine ve Türkiyedeki her türlü muamele ve taahhütlerine sari ve şamil olmayacaktır.

MADDE 11 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilen ve tasarruf mevduatı kabul eden bankaların ihtiyat akçeleri tediye edilmiş sermayelerinin % 40 ına baliğ oluncaya kadar safi kârlarından her sene en az % 5 inin ihtiyat akçesi hesabına tahsis edilmesi mecburidir.

MADDE 12 — Hususî kanunlarla vazedilen hükümler ve Maliye hazinesine veya bankalar arasında yapılan muameleler müstesna olarak hiç bir banka hakikî veya hükmi bir şahsa ve müesseseye tediye veya memleketimize tahsis edilmiş ser-

MADDE 10 — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ile ihtiyat akçeleri mecmuunun beş mislini geçemez.

Ziraat bankası ile İstanbul Emniyet sandığının kabul edecekleri tasarruf mevduatı yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmuuna göre hesap olunur.

MADDE 11 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş ve edilecek olan bankalar Maliye vekâletinin tesbit ve müsaade edebileceği nisbeti geçmemek şartile sermayelerinin bir kısmını ecnebi memleketlerde kullanabilirler. Bu müsaade her muamele için münferiden veya icabına göre her banka için muayyen hadlere kadar umumî bir şekilde verilebilir. Bu kanunun neşri tarihine kadar ecnebi memleketlerde şube açmış olan Türk bankalarının bu şubelere tahsis ettikleri sermayeden ne miktarını mezkûr şubelere bırakabilecekleri Maliye vekâleti ile alâkadar banka arasında tesbit olunur. Ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmış olan bankalar, Türkiyedeki şubelerine tahsis ettikleri sermayeyi ve aelûmüm bankalar kabul ettikleri mevduatı ecnebi memleketlerde plâsman ve tevdiat suretile istimal edemeyecekleri gibi Türk borsalarında kote olmayan esham ve tahvilât iktisabında ve bunlara mukabil kredi küşadında kullanamazlar. Türk kanunlarına göre teşkil edilmiş bankaların ecnebi memleketlerdeki şubelerine tahsis edecekleri sermaye aslî sermayelerinden tenzil ve bakiyesi beşinci maddedeki nisbetlere esas ittihaz olunur.

MADDE 12 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilen ve tasarruf mevduatı kabul eden bankaların ihtiyat akçeleri sermayelerinin yüzde ellisine baliğ oluncaya kadar safi kârlarından her sene en az yüzde beşinin ihtiyat akçesi

MADDE 10 — Bir bankanın kabul edebileceği tasarruf mevduatı yekûnu, tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ile ihtiyat akçeleri mecmuunun beş yüz bin liradan aşağı olan bankalarda üç mislini ve beş yüz bin liradan fazla olan bankalarda beş mislini geçemez.

Ziraat bankası ile İstanbul emniyet sandığının kabul edecekleri tasarruf mevduatı yekûnu bu iki müessesenin sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmuuna göre hesap olunur .

MADDE 11 — İktisat encümeninin tadili aynen .

MADDE 12 — İktisat encümeninin tadili aynen.

MADDE 10 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 11 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 12 — Adliye encümeninin tadili aynen

mayeye ve ihtiyat akçesinin % 10 unu tecavüz eden bir meblâğ ikraz edemeyeceği gibi bu miktarı müteceviz kredi küşadına ve teminat itasına da muvafakat edemez.

Ancak umumî hizmetleri ifa eden imtiyazlı şirketlerle belediyelere ve vilâyet hususî idarelerine ve menafii umumiyeye hadim ve mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan müesseselere veya menkul ve gayrimenkul kıymetler üzerine rehin ve ipotek mukabilinde her hangi bir şahsa yapılacak ikrazat ve küşadına muvafakat edilecek kredi tediye edilmiş sermayenin % 30 una kadar çıkabilir.

Tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyat akçesi yekûnu 3 000 000 liradan ziyade olan bankalar bu madde hükümlerinden müstesnadır.

MADDE 13 — Bankalar üç aylık vaziyetlerini gösterir hesap hulâsalarını ve senelik blânçolarını Maliye ve iktisat vekâletlerince müştereken tesbit edilecek formüle muvafık olarak tanzim ederler.

Üç aylık hulâsalar bu devre muamelelerine dair birer raporla birlikte ve heyeti umumiyeye tayin edilen murakiplerce tasdikli olarak taallûk ettiği devrenin hitamından itibaren nihayet üç ay içinde ve senelik blânçoları ile müfredatlı kâr ve zarar hesapları, meclisi idare ve murakip raporlarıyla birlikte heyeti umumiyelerinin toplanma tarihinden itibaren bir ay içinde bankaca Maliye vekâletine tevdi edilir ve blânçoları aynı müddet zarfında birisi Hükümetin resmî gazetesi olmak üzere lâakal iki gazete ile neşredilir.

Eenebi memleketlerde müesses olupta Türkiyede şubesi bulunan bankaların verecekleri hesap hulâsa ve blânçoları Türkiyedeki muamelâtına inhisar ettirilir ve murakipleri bulunmadığı takdirde mezkûr bankanın Türkiyedeki mesul müdürleri tarafından imza edilir.

MADDE 14 — Tasarruf mevduatı hesaplarındaki mebalîğden her şahsın ceman (1 000) liraya kadar olan tevdiatı kabili haciz değildir.

Ancak bunun faizi haczedilebilir.

hesabına tefrik ve ilâvesi mecburidir .

MADDE 13 — Hususî kanunlarla vazedilen hükümler ve Maliye vekâletile ve bankalar arasında yapılan muameleler müstesna olmak üzere hiç bir banka hakikî veya hükmi bir şahsa tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyat akçesi mecmununun yüzde onunu tecavüz eden bir meblâğ ikraz ve bu miktarı müteceviz kredi küşadına ve teminat itasına muvafakat edemez. Ancak umumî hizmetler ifa eden imtiyazlı şirketlerle belediyelere ve vilâyet hususî idarelerine ve menafii umumiyeye hadim müesseselerle mülhak ve hususî bütçelerle idare olunan müesseselere veya menkul ve gayrimenkul kıymetler veya ticaret eşyası üzerine rehin ve ipotek mukabilinde her hangi bir şahsa yapılacak ikrazat ve küşadına muvafakat edilecek kredi ve verilecek teminat tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyat akçeleri mecmununun yüzde otuzuna kadar çıkabilir.

Tediye veya Türkiyeye tahsis edilmiş sermaye ve ihtiyat akçesi yekûnu üç milyon liradan ziyade olan bankalar bu madde hükümlerinden müstesnadır.

MADDE 14 — Bankalar üç aylık vaziyetlerini gösterir hesap hulâsalarını ve senelik blânçolarını Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken tesbit edilecek formüle muvafık olarak tanzim ederler. Üç aylık hulâsalar bu devre muamelelerine dair birer raporla birlikte ve Heyeti umumiyeye tayin edilen murakipler tarafından tasdikli olarak taallûk ettiği devrenin hitamından itibaren nihayet üç ay içinde ve senelik

MADDE 13 — İktisat encümeninin tadili
aynen.

MADDE 13 — Adliye encümeninin tadili
aynen

MADDE 14 — İktisat encümeninin tadili
aynen.

MADDE 14 — Adliye encümeninin tadili
aynen

blânçolarla kâr ve zarar hesapları da meclisi idare ve murakıp raporlarile birlikte heyeti umumiyelerinin toplanma tarihinden itibaren bir ay içinde bankalar tarafından Maliye vekâletine verilir ve blânçolar aynı müddet zarfında biri resmî gazete olmak üzere en az iki gazete ile neşir ve ilân olunur. Ecnebi memleketlerde teşekkül edip Türkiyede şube açmış olan bankaların blânço ve hesap hulâsaları Türkiyedeki muamelelerine munhasır olmak üzere idare merkezi ittihaz ettikleri şube tarafından tanzim ve murakıpları bulunmadığı takdirde mezkûr şube müdür ve başmuhasebecileri tarafından tasdik edilmek ve alelûmum bankalarca blânço ve hesap hulâsalarında Türk parası esas tutulmak lâzımdır.

MADDE 15 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş ve edilecek bankaların anonim veya hisse senetleri komandit veya limitet şirketi halinde olması şarttır.

Emniyet sandığı bu kayitten müstesnadır.

MADDE 16 — Bu kanun mucibince tevdiat kabulüne mezun olanlardan maada hiç bir fert ve müessese tevdiat kabul edemez.

Ancak resmî ve hususî daire ve müessese ve şirketlerde sırf kendi memuru ve müstahdemlerine muavenet veya tasarruflarını temin maksadile teşkil edilen sandıklar kendi memurlarına münhasır olmak üzere tevdiat kabul edebilir.

Bu sandıklar mevcut paralarının % 10 dan fazlasını millî bankalara tevdi mecburdurlar.

Ancak kasalarında (500) liraya kadar para tutmağa salâhiyettardırlar.

MADDE 17 — Cümhuriyet merkez bankası muamelâtile murakabesi hususî kanunun hükümlerine tâbidir.

MADDE 15 — Her şahsın bir veya müteaddit bankada mevcut tasarruf mevduatı hesaplarından bin liraya kadar olan mevduatı kabili haciz değildir. Ancak bunların faizi haczolunabilir.

MADDE 16 — Türk kanunlarına tevfikân teşkil edilmiş ve edilecek bankaların anonim veya hisse senetli komandit veya limitet şirket halinde olması şarttır. Hususî kanunlarla teşkil olunan bankalar ve emniyet sandığı bu kayitten müstesnadır.

MADDE 17 — Bu kanun mucibince mevduat kabulüne mezun olanlardan maada hiç bir fert ve müessese meslek edinerek mevduat kabul edemez. Ancak tasarruf sandıkları hakkındaki 1711 numaralı kanun hükmü mahfuz olduğu gibi resmî ve hususî daire ve müessese ve şirketlerde sırf kendi memur ve müstahdemlerine ait olmak üzere sıhhi ve içtimaî yardım, ihtiyat ve tasarruf temini maksatlarile teşkil edilen sandıklar kendi azasına münhasır olmak üzere mevduat kabul edebilirler.

Bu kabûl sandıklar statüleri dahilinde faaliyette bulunmakla beraber mevcutlarının beş yüz liradan fazlasını millî bankalara tevdi mecburdurlar.

MADDE 15 — İktisat encümeninin 16 nci madesi aynen.

MADDE 16 — İktisat encümeninin 17 inci madesi aynen.

MADDE 17 — Bankalar ile emanet veya hesabı cari suretile para kabul edebilecek bilûmum müesseselerde, mevcut naktî ve aynı mevduat ile emanet ve hesabı cari şeklindeki her türlü matlûbat için, bu banka ve müesseselerin her sene başı; hilâfına tahrirî talepleri olmadıkça, ahabî namına hesap hulâsaları göndermeleri mecburidir. Bu kabîl mevduat, emanet ve matlûbattan en son talep veya muamele tarihinden itibaren, on sene geçtiği halde ahabî tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamından itibaren altı ay zarfında, banka ve müesseseler tarafından sahiplerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresleri ve haklarının faizile beraber baliğ olduğu miktarlar, gösterilmek suretile

MADDE 15 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 16 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 17 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 18 — Bankalarda, kredi müesseselerinde, emanet veya hesabı cari suretile para kabul eden bilûmum müesseselerdeki naktî ve aynı mevduat ile emanet veya hesabı cari şeklindeki her türlü matlubat en son talep veya muamele tarihinden itibaren son sene içinde alâ-kadar tarafından aranılmamış olduğu takdirde mezkûr banka ve müesseseler bunları sahiplerinin müessesesece malûm olan isim ve hüviyetleri ve haklarının faizile birlikte baliğ olduğu miktarını havi bir cetveli mezkûr müddetin inkızasından ve bu müddet bu kanunun neşrinden evvel bitmiş olanlara bu kanunun neşri tarihinden itibaren altı ay zarfında Maliye vekâletine tevdi edeceklerdir.

Vekâletçe sahiplerinin veya varislerinin tahkik ve tayini zımnında mümkün olan tahkikat ve

MADDE 18 — Bankalar ile emanet veya hesabı cari suretile para kabul eden bilûmum müesseselerde, mevcut naktî ve aynı mevduat ile emanet ve hesabı cari şeklindeki her türlü matlubat için, bu banka ve müesseselerin her sene başı; hilâfına tahrirî talepleri olmadıkça, eshabı namına hesap hulâsaları göndermeleri mecburidir. Bu kabîl mevduat, emanet ve matlubattan en son talep veya muamele tarihinden itibaren, on sene geçtiği halde eshabı tarafından aranılmamış olanları, bu müddetin hitamından itibaren altı ay zarfında, banka ve müesseseler tarafından sahiplerinin isim ve hüviyetleri ve malûm olan adresleri ve haklarının faizile beraber baliğ olduğu miktarlar, gösterilmek suretile tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye vekâleti emrine, Cümhuriyet merkez bankasına tevdi olunur. Bu kanunun

tanzim edilecek bir cetvel ile Maliye vekâleti emrine, Cümhuriyet merkez bankasına tevdi olunur. Bu kanunun neşri tarihinde, banka ve müesseseler yedinde bulunup, on senedenberi muamele görmemiş veya sahipleri tarafından aranılmamış olan mevduat, emanet ve hesabı cari şeklindeki her türlü matlûbat hakkında da bu hüküm tatbik edilir.

Cümhuriyet merkez bankasına cetvelile birlikte tevdi olunacak bu kabil haklar mezkûr banka tarafından tevdi tarihinden itibaren dört sene müddetle muhafaza ve bu müddet zarfında sahip veya vârislerini tahkika çalışmakla beraber her sene başı ashabı namına tebligat iera ve gazeteler ile de sahip veya vârislerinin bankaya müracaatları ilân olunur. Dört sene hitamında sahibi veya vârisi çıkmayan mevduat, emanet ve hesabı cari matlupları, Devlete intikal eder.

Türkiyede faaliyette bulunan bankalar, muamelelerini tasfiye etmek istedikleri takdirde, keyfiyeti gazetelerle ilân ve sahiplerine de tebliğ ederek ellerinde bulunan mevduat, emanet ve hesabı cari matluplarını vadeli olsalar bile vadelerini beklemeksizin, iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmeyen mevduatı Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi mecburdurlar. Cümhuriyet merkez bankası bu suretle tevdi olunan tasarruf mevduatı hakkında bu maddede gösterilen on ve dört sene müddetlerine göre muamele eder.

MADDE 18 — On yedinci madde mucibince Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi edilmesi lâzımgelen mevduat, emanet ve hesabı cari matluplarını ketim, hile ve ihmal veya sair bir suretle vaktinde ihbar ve tevdi etmeyen banka ve müesseselerden tevdi icap eden bu haklar muayyen bedel veya kıymetlerinin bir misli fazlasile istifasına ve yüz liradan aşağı olmamak üzere bin liraya kadar ağır para cezası alınmasına mahkûm edilir.

MADDE 18 — Adliye encümeninin tadili aynen

ilânat yapılır ve ilk ilân tarihinden itibaren dört sene içinde sahipleri veya varisleri çıkmayan haklar keza Devlete intikal eder.

MADDE 19 — 18 inci madde mucibince Devlete tesviye ve tevdi edilmesi lâzımgelen mebalîğ ve mevduatı ketim, hile, zühul veya sair bir suretle Hazineye tesviye ve yahut tevdi etmeyen şirket ve müesseselerden tediye ve tevdi icap eden mebalîğ ve mevduat muayyen bedel ve kıymetlerinin bir misli fazlasile tahsil edilir ve yirmi ikinci maddede ki cezalar da ayrıca hükmolunur.

MADDE 20 — Maliye vekâleti bu kanunun hükümlerinin tatbıkına nezaret vazifesile mükellef

neşri tarihinde, banka ve müesseseler yedinde bulunup, on senedenberi muamele görmemiş veya sahipleri tarafından aranılmamış olan mevduat, emanet ve hesabı cari şeklindeki her türlü matlubat hakkında da bu hüküm tatbik edilir.

Cümhuriyet merkez bankasına cetvelile birlikte tevdi olunacak bu kabîl haklar mezkûr banka tarafından tevdi tarihinden itibaren dört sene müddetle muhafaza ve bu müddet zarfında sahip veya varislerini tahkika çalışmakla beraber her sene başı ashabı namına tebliğât iera ve gazeteler ile de sahip veya varislerinin bankaya müracaatları ilân olunur. Dört sene hitamında sahibi veya varisi çıkmayan mevduat, emanet ve hesabı cari matlupları, Devlete intikal eder.

Türkiyede faaliyette bulunan bankalar muamelelerini tasfiye etmek istedikleri takdirde, keyfiyeti gazetelerle ilân ve sahiplerine tebliğ ederek ellerinde bulunan mevduat, emanet ve hesabı cari matluplarını vadeli olsalar bile vadelelerini beklemeksizin, iki ay zarfında iadeye ve bu müddet zarfında sahibi müracaat etmeyenleri bu maddeye tevfikân muamele edilmek üzere Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi mecburdurlar.

MADDE 19 — On sekizinci madde mucibince Maliye vekâleti emrine Cümhuriyet merkez bankasına tevdi edilmesi lâzımgelen mevduat, emanet ve hesabı cari matluplarını ketim, hile, zühul veya sair bir suretle vaktinde ihbar ve tevdi etmeyen banka ve müesseselerden, tevdi icap eden bu haklar muayyen bedeli ve kıymetlerinin bir misli fazlasile tahsil edilir ve 22 nci maddede ki cezalar da ayrıca hükmolunur.

MADDE 20 — Bu kanun hükümlerinin tatbıkına nezaret vazifesile mükellef olmak üzere

MADDE 19 — Bu kanun hükümlerinin tatbikına nezaret vazifesile mükellef olmak üzere Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken lüzumu kadar yeminli (bankalar murakibi) unvanlı memurlar intihap ve tayin olunur. Bu murakipler yeminlerini İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yaparlar.

Bankalar murakiplerinin haiz olacakları vasıfları ve şartları ve çalışma tarzları da Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken tesbit edilir.

Bankalar murakipleri hiç bir suretle bankalardan mevduat sahiplerinin isimlerini havi cetvel isteyemezler.

Bankalar murakiplerinden teftiş ve murakabe münasebetile muttali olacakları sıraları ifşa edenler Devlet teşkilât ve vazifelerinde ve bankalarda bir daha istihdam edilmezler. Bundan başka bu gibiler hakkında yüz liradan aşağı olmamak üzere bin liraya kadar ağır para cezası ve bir aydan aşırı olmamak üzere hapisle de cezalandırılırlar.

MADDE 20 — Bu kanun hükümlerine muhalif muamelelerde bulunan veya Maliye vekâ-

MADDE 19 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 20 — Adliye encümeninin tadili aynen

olup bu vazife Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken intihap ve tayin olunacak yeminli muhasipler marifetile ıera olunur. Yeminli muhasiplerin evsaf ve şeraiti, faaliyet tarzları kezalik Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken tanzim olunacak bir talimatname ile tesbit edilir.

MADDE 21 — Yirminci maddede yazılı yeminli muhasiplerden murakabe ve teftiş münasebetile muttali olacakları meslekî esrarı ifşa edenler Devlet teşkilât ve vazifelerinde ve bankalarda istihdam edilmezler. Bundan maada (100) liradan aşağı olmamak üzere (1 000) liraya kadar ağır para cezasına ve bir aydan aşağı olmamak üzere hapis mahkûm olurlar.

MADDE 22 — İşbu kanun ahkâmına muhalif muamelelerde bulunan veya Maliye vekâleti veya yeminli muhasipler tarafından bu kanun ahkâmına göre istenilen malûmatı vermekten istinkâf veya yeminli muhasiplerin serbestçe vazife görmelerine mâni olan hakikî ve hükmi şahıslar ilk defasında 1 000 liradan 10 000 liraya kadar para cezasına mahkûm olurlar. Tekerrürü halinde bu ceza üç misline kadar çıkarılabilir ve mevduat kabulüne mezu olanların izni Maliye vekâletince kaldırılabilir.

MADDE 23 — Banka müdür veya azalarının veya salâhiyettar memurlarının doğrudan doğruya veya dolayısıyla şahsî bir menfaat temini maksadile banka namına veya banka müşterilerile iştirak suretile muamele yapmaları memnu olup bu hareketi sabit olanlar bin liradan aşağı olmamak üzere para cezasına ve bir aydan aşağı

re Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken lüzumu kadar yeminli muhasipler intihap ve tayin olunur. Bu muhasipler yeminlerini İcra Vekilleri Heyeti huzurunda yaparlar. Yeminli muhasiplerin evsafı ve şeraiti, faaliyet tarzları kezalik Maliye ve İktisat vekâletlerince müştereken tanzim olunacak bir talimatname ile tesbit edilir. Yeminli muhasipler hiç bir veçhile bankalardan, mevduat sahiplerinin isimlerini havi cetvel isteyeemezler. Yeminli muhasiplerden, murakabe ve teftiş münasebetile muttali olacakları meslekî esrarı ifşa edenler; Devlet teşkilât ve vazifelerinde ve bankalarda bir daha istihdam edilemezler. Bundan maada bu gibiler hakkında yüz liradan aşağı olmamak üzere bin liraya kadar ağır para ve bir aydan aşağı olmamak üzere hapis cezası hükmolunur.

MADDE 21 — Bu kanun ahkâmına muhalif muamelelerde bulunan; veya Maliye vekâleti veya yeminli muhasipler tarafından bu kanun ahkâmına göre istenilen malûmatı vermekten istinkâf veya yeminli muhasiplerin serbestçe vazife görmelerine mümaneat eden hakikî ve hükmi şahıslar ilk defasında bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

Tekerrür halinde bu ceza üç misline kadar çıkarılabilir ve mevduat kabulüne mezu olanların izni de Maliye vekâletince kaldırılabilir.

MADDE 22 — Banka meclisi idare azası heyeti umumiyelerinden ve müdür, muhasip ve salâhiyettar memurlarının meclisi idarelerinden müsaade almaksızın doğrudan doğruya veya dolayısıyla kendi bankalarile ticarî muamele yapmaları memnudur. Bu hükme muhalif hareketi sabit olanlar bin liradan aşağı olmamak üzere para cezasına ve bir aydan aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olurlar. Bilûmum banka memurlarından mensup oldukları müesseseye ait sırları ifşa edenler veya müesseseye müteallik malûmatı kendi lehlerine kullananlar hareketlerinin derecesine göre kezalik yukarıki fıkraya muvafık olarak cezalandırılır.

MADDE 23 — Cümhuriyet merkez bankası muamelâtile murakabesi hususî kanunî hükümlerine tâbidir.

leti yahut bankalar murakipleri tarafından bu kanuna müsteniden istenen malûmatı vermekten istinkâf veya bankalar murakiplerinin serbestçe vazife görmelerine mümanaat eden bankaların salâhiyetli memurları ilk defasında yüz liradan aşağı olmamak üzere bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler. Tekerrürü halinde bu ceza üç misline kadar çıkarılır ve mevduat kabulüne mezun olanların izinleri de Maliye vekâletince kaldırılabilir.

MADDE 21 — Banka meclisi idare azalarının heyeti umumiyelerinden ve müdür muhasip ve salâhiyetli memurlarının meclisi idarelerinden müsaade almaksızın doğrudan doğruya veya dolayısıyla kendi bankalarile ticarî muamele yapmaları memnudur.

Bu hükme muhalif hareket edenler ve yukarıki fıkrada yazılı müsaade alınmaksızın muameleyi yapan âmiri ita sıfatında bulunanlar hakkında yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasına ve üç aya kadar hapse mahkûm edilirler.

MADDE 22 — Bilûmum banka memurlarından mensup oldukları müesseseye ait sırları ifşa edenler veya müesseseye müteallik malûmatı kendi lehlerine kullananlar üç aya kadar hapis veya bin liraya kadar ağır para cezsile veya bu cezaların bir ikisile cezalandırılırlar.

MADDE 21 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 22 — Adliye encümeninin tadili aynen

MADDE 23 — Cümhuriyet merkez bankası muamelâtile murakabesi hakkında 1715 numaralı kanun hükmü mahfuzdur.

MADDE 23 — İktisat encümeninin tadili aynen

olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Bilûmum banka memurlarından mensup oldukları müesseseye ait sırları ifşa edenler veya hut müesseseye müteallik muamelâtı kendi lehlerine kullananlar irtikâp ettikleri hareketinin derecesine göre kezalik yukarıdaki cezalara mahkûm olurlar.

MADDE 24 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 25 — Bu kanunu icraya Adliye ve İktisat ve Maliye vekilleri memurdur.

4 - III - 1933

Bş. V. Ad. V. M. M. V. Da. V.
İsmet Yusuf Kemal Zekâi Ş. Kaya

Ha. V. V. Mal. V. Mf. V.
Ş. Kaya M. Abdülhalık Dr. Reşit Galip

Na. V. İk. V. S. İ. M. V.
Hilmi M. Celâl Dr. Refik

G. İ. V. Zr. V.
Muhlis

MADDE 24 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 25 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 24 — İktisat encümeninin tadili
aynen.

MADDE 25 — İktisat encümeninin tadili
aynen.

MADDE 24 — İktisat encümeninin tadili
aynen

MADDE 25 — İktisat encümeninin tadili
aynen

